

EIROPAS INVESTĪCIJU BANKA

Eiropas Investīciju banka (EIB) veicina Eiropas Savienības mērķu sasniegšanu, nodrošinot ilgtermiņa projektu īstenošanai nepieciešamo finansējumu, garantijas un konsultācijas. Tā atbalsta projektus gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās. Tās akcionāri ir ES dalībvalstis. EIB ir Eiropas Investīciju fonda (EIF) vairākuma akcionāre, un abas organizācijas kopā veido EIB grupu. Saskaņā ar Komisijas investīciju plānu Eiropai EIB grupa ir daļa no plašākas stratēģijas, kuras mērķis ir pārvarēt būtisko investīciju trūkumu, mazinot dažus projektiem piemītošos riska veidus, ar ko nākas saskarties investoriem.

JURIDISKAIS PAMATS

- Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 308. un 309. pants. Papildu noteikumi par EIB ir iekļauti LESD 15., 126., 175., 209., 271., 287., 289. un 343. pantā.
- Līgumam par Eiropas Savienību (LES) un LESD pievienotais Protokols (Nr. 5) par Eiropas Investīciju bankas Statūtiem un Protokols (Nr. 28) par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

MĒRĶI

Saskaņā ar LESD 309. pantu EIB uzdevums ir Savienības interesēs veicināt līdzsvarotu un vienmērīgu iekšējā tirgus attīstību. EIB visās ekonomikas nozarēs atvieglo šādu projektu finansēšanu:

- projekti mazāk attīstītu reģionu attīstībai;
- projekti uzņēmumu modernizācijai vai pārveidošanai vai jaunu darbību attīstīšanai;
- projekti, kuru īstenošana sniedz vispārēju labumu vairākām dalībvalstīm.

EIB piedalās arī ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas veicināšanā ES (LESD 175. pants un Protokols Nr. 28). Turklāt tā atbalsta tādu pasākumu īstenošanu ārpus ES, ar kuriem tiek veicināta ES attīstības sadarbības politikas īstenošana (LESD 209. pants).

EIB savās darbībās galveno uzmanību velta šādām sešām prioritārām jomām: klimats un vide; attīstība; inovācija un prasmes; mazie uzņēmumi; infrastruktūra; kohēzija.

LĪDZEKĻI UN INSTRUMENTI

A. Līdzekļi

EIB savu mērķu īstenošanai galvenokārt izmanto pašas resursus un starptautiskos kapitāla tirgus (LESD 309. pants).

1. Pašu resursi

EIB pašas resursus nodrošina tās locekļi, proti, dalībvalstis (LESD 308. pants). Ikvienas dalībvalsts iemaksa EIB kapitālā ir noteikta EIB Statūtu 4. pantā, un to aprēķina saskaņā ar dalībvalstu ekonomisko nozīmīgumu. Pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības EIB Valde nolēma, ka atlikušās dalībvalstis proporcionāli palielinās savu parakstīto kapitālu, lai kopējo parakstīto kapitālu saglabātu iepriekšējā līmenī (243,3 miljardi EUR). Pēc divu dalībvalstu (Polijas un Rumānijas) lēmuma palielināt savu parakstīto kapitālu kopš 2020. gada marta parakstītais EIB kapitāls ir palielinājies par 5,5 miljardiem EUR. EIB kopējais parakstītais kapitāls tagad ir 248,8 miljardi EUR.

2. Kapitāla tirgus

Lielāko daļu aizdošanai paredzēto līdzekļu EIB iegūst starptautiskos kapitāla tirgos, galvenokārt emitējot obligācijas. Tā ir viens no lielākajiem pārvalstiskajiem aizdevējiem. Lai iegūtu izmaksu ziņā efektīvu finansējumu, liela nozīme ir nevainojamam kredītreitingam. Svarīgākās kredītreitingu aģentūras EIB ir piešķirušas visaugstāko reitingu, tādējādi apliecinot tās aizdevumu portfeļa kvalitāti. Parasti EIB finansē vienu trešo daļu projekta izmaksu, taču atbalstam paredzētais finansējums var sasniegt 50 %.

B. Instrumenti

EIB izmanto daudzus un dažādus instrumentus, galvenokārt aizdevumus un garantijas. Tomēr tā ir izstrādājusi arī vairākus citus, novatoriskākus, instrumentus ar augstāku riska profilu. Sadarbībā ar citām ES institūcijām tiks jauni instrumenti. EIB sniegtais finansējums var arī tikt kombinēts ar finansējumu no citiem ES avotiem (tostarp no ES budžeta) – process, kas pazīstams kā jaukšana. Bez projektu finansēšanas EIB sniedz arī konsultācijas.

EIB galvenokārt sniedz tiešos un starpniekaizdevumus. Lai saņemtu tiešo aizdevumu projekta īstenošanai, ir jāievēro zināmi nosacījumi, piemēram, kopējām investīcijas izmaksām ir jāpārsniedz 25 miljoni EUR un ar šo aizdevumu nedrīkst segt vairāk par 50 % no projekta izmaksām. Starpniekaizdevumi tiek piešķirti vietējām bankām vai citiem starpniekiem, kas savukārt piešķir aizdevumu galīgajam saņēmējam. Lielākā daļa aizdošanas darbību notiek ES.

Papildus tradicionālākām aizdošanas darbībām EIB izmanto arī finansējuma apvienošanas mehānismus, lai savus aizdevumus kombinētu ar publisku iestāžu vai filantropisku organizāciju dotācijām.

PĀRVALDE UN STRUKTŪRA

A. Pārvalde

Saskaņā ar LESD 308. pantu EIB ir juridiskās personas statuss. To vada un pārvalda Valde, Direktoru padome un Vadības komiteja (Statūtu 6. pants). EIB darbību pārbauda Revīzijas komiteja (Statūtu 12. pants).

1. Valde

a. Sastāvs

Valde sastāv no dalībvalstu ieceltiem ministriem (Statūtu 7. panta 1. punkts).

b. Loma

Valde nosaka EIB kredītpolitikas vispārējās direktīvas un nodrošina to īstenošanu (Statūtu 7. panta 2. punkts). Saskaņā ar Statūtu 7. panta 3. punktu Valde:

- lemj par parakstītā kapitāla palielināšanu;
- nosaka principus, ko piemēro finansēšanas operācijām, kuras veic konkrētā EIB uzdevuma ietvaros;
- īsteno paredzētās pilnvaras attiecībā uz Direktoru padomes un Vadības komitejas locekļu iecelšanu un atlaišanu;
- pieņem lēmumus par finansējuma piešķiršanu investēšanas operācijām, ko pilnībā vai daļēji veic ārpus ES;
- apstiprina Padomes gada pārskatu, gada bilanci, peļņas un zaudējumu pārskatu un EIB Reglamentu.

Valde ieceļ sešus Revīzijas komitejas locekļus (Statūtu 12. panta 1. punkts), kā arī Direktoru padomes locekļus (direktorus) (Statūtu 9. panta 2. punkts) un Vadības komitejas locekļus (Statūtu 11. panta 1. punkts).

2. Direktoru padome

a. Sastāvs

Direktoru padomē ir 28 direktori un 18 direktoru aizstājēji. Direktorus uz pieciem gadiem ieceļ Valde. Katra dalībvalsts un Komisija izvirza pa vienam kandidātam (Statūtu 9. panta 2. punkts).

b. Loma (Statūtu 9. pants)

Direktoru padome pieņem lēmumus par šādiem jautājumiem:

- finansējuma piešķiršana, it īpaši aizdevumu un garantiju veidā;
- aizdevumu piesaistīšana;
- piešķiramo aizdevumu procentu likmju, komisijas maksas un cita veida maksas noteikšana.

Tā nodrošina EIB pienācīgu darbību un to, ka tā tiek pārvaldīta saskaņā ar Līgumu un Statūtu noteikumiem, kā arī ar Valdes noteiktajām vispārējām direktīvām.

3. Vadības komiteja

a. Sastāvs

Vadības komiteja sastāv no priekšsēdētāja un astoņiem priekšsēdētāja vietniekiem, ko uz sešiem gadiem ieceļ Valde pēc Direktoru padomes priekšlikuma. Viņus var iecelt amatā atkārtoti (Statūtu 11. panta 1. punkts).

b. Loma

Vadības komiteja priekšsēdētāja vadībā un Direktoru padomes uzraudzībā atbild par EIB ikdienas darbību. Tā sagatavo Direktoru padomes lēmumus un nodrošina šo lēmumu izpildi (Statūtu 11. panta 3. punkts).

4. Revīzijas komiteja (Statūtu 12. pants)

a. Sastāvs

Revīzijas komiteja sastāv no sešiem locekļiem, kurus ieceļ Valde (Statūtu 12. panta 1. punkts).

b. Loma

Revīzijas komiteja katru gadu pārbauda, vai EIB operācijas un grāmatvedības uzskaites ir veiktas pienācīgā veidā. Šajā nolūkā tā pārbauda, vai bankas operācijas ir veiktas saskaņā ar Statūtos un Reglamentā paredzētajām formalitātēm un procedūrām (Statūtu 12. panta 2. punkts). Revīzijas komiteja pārbauda, vai finanšu pārskati, kā arī jebkura cita Direktoru padomes sagatavotajos gada pārskatos iekļautā finanšu informācija sniedz patiesu priekšstatu par EIB finanšu stāvokli (Statūtu 12. panta 3. punkts).

B. Struktūra

EIB grupa tika izveidota 2000. gadā, un to veido EIB un Eiropas Investīciju fonds (EIF). EIF tika izveidots 1994. gadā kā publiskā un privātā partnerība ar šādām trim galvenajām akcionāru grupām: EIB kā galvenais akcionārs (62,2 % akciju), Komisija (30 %) un vairākas publiskas un privātas finanšu institūcijas (7,8 %). EIF nodrošina dažāda veida riska kapitāla instrumentus, piemēram, riska kapitālu. EIF piešķir aizdevumus galvenokārt maziem un vidējiem uzņēmumiem. Tas izmanto daudzus un dažādus novatoriskus instrumentus, lai uzlabotu finansējuma pieejamību šiem uzņēmumiem.

INVESTĪCIJU PLĀNS EIROPAI

Kopš sākās vispārējā ekonomikas un finanšu krīze, ES cieš no zema investīciju līmeņa. Komisijas paziņojumā "Investīciju plāns Eiropai" ([COM\(2014\)0903](#)) sniegti norādījumi par to, kā atdzīvināt investēšanu ES, radīt darbvietas un atbalstīt ilgtermiņa izaugsmi un konkurētspēju. Jaunās iniciatīvas tiesiskais regulējums ir izklāstīts priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Stratēģisko investīciju fondu (ESIF) ([COM\(2015\)0010](#)). Regula tika pieņemta 2015. gada 25. jūnijā. Ar ESIF palīdzību paredzēts piesaistīt privātās investīcijas, mobilizējot publiskos līdzekļus, un radīt investīcijām labvēlīgu vidi. Lai piesaistītu privātos līdzekļus, tika izmantota sākotnēja ES garantija EIB 16 miljardu EUR apmērā kopā ar EIB pašas saistībām

5 miljardu EUR apmērā, un līdz 2018. gada vidum bija pārsniegts ESIF mērķis rast papildu 315 miljardus EUR finansējuma investēšanai Eiropas Savienībā. Bija paredzēts nevis aizstāt esošās ES un EIB programmas, bet gan papildināt tās.

Ar ESIF regulu tika izveidots arī Eiropas Investīciju konsultāciju centrs (EIKC), kura mērķis ir sniegt konsultatīvu un tehnisku atbalstu investīciju projektu identificēšanā, sagatavošanā un izstrādē. EIKC ir EIB un Komisijas partnerība, un abas iestādes sniedz finansiālu ieguldījumu. EIKC ir izveidots Eiropas Investīciju bankas ietvaros, un EIB ir atbildīga par tā pārvaldību.

ESIF 2.0 regulu pieņēma 2017. gada decembrī, un tā stājās spēkā 2018. gada 1. janvārī. Ar šo regulu tiek pagarināts ESIF darbības ilgums (līdz 2020. gada beigām) un tiek pilnveidots ESIF un EIKC. Viens no pamatelementiem ir ES garantijas palielināšana līdz 26 miljardiem EUR un EIB saistību palielināšana līdz 7,5 miljardiem EUR, lai investīcijām mobilizētu papildu finansējumu 500 miljardu EUR apmērā.

ES “KLIMATA BANKA”

2019. gada jūnijā Eiropadome aicināja EIB “pastiprināt darbību klimata rīcības atbalstam”. 2019. gada novembrī EIB uz šo aicinājumu atbildēja ar jaunu klimata stratēģiju un jaunu aizdošanas politiku enerģētikas jomā.

EIB ir apņēmusies visas savas finansēšanas darbības saskaņot ar Parīzes nolīguma mērķiem. EIB it īpaši ir apņēmusies līdz 2025. gadam palielināt prioritātei “rīcība klimata jomā un vides ilgtspēja” paredzēto investīciju daļu līdz 50 %. Sākot no 2021. gada beigām, EIB pārtrauks finansēt fosilā kurināmā projektus.

EIB jaunā aizdošanas politika enerģētikas jomā, kas nosaka tās darbības enerģētikas nozarē, balstās uz šādiem pieciem principiem:

- energoefektivitātes noteikšana par prioritāti, lai atbalstītu jauno ES mērķi, kas izklāstīti ES Energoefektivitātes direktīvā;
- enerģijas dekarbonizācijas veicināšana, palielinot atbalstu zemu oglekļa emisiju vai bezoglekļa tehnoloģijai, lai līdz 2030. gadam visā ES panāktu, ka atjaunojamo energoresursu īpatsvars ir 32 %;
- finansējuma palielināšana decentralizētai enerģijas ražošanai, inovatīvai enerģijas glabāšanai un e-mobilitātei;
- investēšanas tīklos nodrošināšana, kas ir ļoti svarīga jaunu variablu atjaunojamo energoresursu avotiem, piemēram, vēja un saules enerģijai, kā arī pārrobežu savienojumu stiprināšana;
- investīciju ietekmes palielināšana, lai atbalstītu enerģijas pārkārtošanu ārpus ES.

REAĢĒŠANA UZ COVID-19 KRĪZI

2020. gadā EIB, reaģējot uz Covid-19 krīzes ekonomiskajām sekām, izveidoja 25 miljardu EUR garantiju fondu, lai EIB grupa varētu palielināt atbalstu uzņēmumiem visās ES dalībvalstīs, mobilizējot papildu summu līdz 200 miljardiem EUR.

Minētais pasākums papildina tūlītēja atbalsta paketi līdz 40 miljardu EUR apmērā, kuru veido:

- uz esošajām programmām balstīta bankām paredzēta īpaša garantiju shēma tūlītējai izmantošanai, šajā nolūkā mobilizējot līdz 20 miljardu EUR finansējumu;
- bankām paredzētas īpašas likviditātes kredītlīnijas, lai apgrozāmā kapitāla veidā nodrošinātu papildu 10 miljardu EUR atbalstu MVU un vidēji liela kapitāla uzņēmumiem;
- īpašas ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru (*ABS*) iegādes programmas, lai bankām dotu iespēju pārnest risku uz MVU izsniegtu aizdevumu portfeliem, mobilizējot papildu 10 miljardu EUR atbalstu.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

LESD 308. pants paredz, ka pirms EIB Statūtu grozīšanas notiek apspriešanās ar Parlamentu.

Katru gadu Parlamenta komiteja izvērtē EIB darbības un sniedz ziņojumu plenārsēdē, uz kuru tiek uzaicināts EIB priekšsēdētājs.

Saskaņā ar spēkā esošo regulu Parlaments apstiprina ESIF rīkotājdirektoru un rīkotājdirektora vietnieka iecelšanu. Ar galvojuma fondu saistītās ikgadējās apropriācijas no ES budžeta apstiprina Parlaments un Padome ikgadējās budžeta procedūras ietvaros. EIB un Komisijai ir vairāki ziņošanas pienākumi pret Parlamentu, piemēram, gada ziņojuma iesniegšana, *ad hoc* uzklauššanas un informācijas pieprasījumi.

Parlaments kā viena no likumdevējām iestādēm piedalījās sarunās par ESIF 2.0 priekšlikumu.

Dražen Rakić
04/2020

